

Grzybowski, Michał Marian

Oceny Antoniego Juliana Nowowiejskiego alumna Seminarium Duchownego w Płocku w latach 1874-1877

Studia Płockie 38, 115-118

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Michał Marian Grzybowski

OCENY ANTONIEGO JULIANA NOWOWIEJSKIEGO ALUMNA SEMINARIUM DUCHOWNEGO W PŁOCKU W LATACH 1874 – 1877

W Archiwum Diecezjalnym Płockim zachowała się *Księga ocen alumnów Seminarium Duchownego w Pułtusku i Płocku z lat 1836-1877*. W kilkunastu rubrykach wymieniane są nazwy przedmiotów, jakie były wykładane w tym czasie w tychże seminariach, nazwiska alumnów w kolejnych latach, oceny jakie otrzymywali z poszczególnych przedmiotów w kolejnych semestrach oraz nazwiska profesorów pracujących w tym czasie. Z chwilą połączenia się seminarium pułtuskiego z płockim i utworzenia jednego zakładu naukowego, wykaz alumnów i ich postępy w seminarium płockim notowane były w teże księdze od 1866 r.

7 września 1874 r. po zdaniu przepisane go egzaminu, w poczet alumnów został przyjęty szesnastoletni mieszkaniec z Płocka, Antoni Julian Nowowiejski, zamieszkały z rodzicami przy ulicy Więziennej. Nauka w Seminarium w tym czasie trwała pięć lat. Rok pierwszy był nazwany rokiem przygotowawczym, drugi rokiem filozoficznym, trzy ostatnie lata były to kursy teologiczne.

Regensem Seminarium w latach 1874-1877 był ks. kanonik Ignacy Smoleński, profesorami zaś ks. Julian Dmochowski, Antoni Brykczyński, Stanisław Ordon, Damian Ławiński, Wincenty Petrykowski i Antoni Borkowski. W 1877 r. regensurę objął ks. kanonik Kazimierz Weloński.

Zachował się zapis z trzech pierwszych lat pobytu Nowowiejskiego w Seminarium Duchownym w Płocku. Księga zawiera następujące rubryki, w których wpisywane były odpowiednie noty wyrażane słownie, zgodnie z przyjętą wówczas praktyką.

1. *Numerus currens*
2. *Cognomina et nomina alumnorum*
3. *Cuius anni alumnus*
4. *Mores*

Auditorum cursus I progressus in studiis juxta quoniam opinionem proffessorum nec non eorum capacitas ac diligentia.

5. *Ex cathehesi*
6. *Ex philosophia*
7. *Ex historia Sacra*
8. *Ex historia universali*
9. *Ex linqua latina*
10. *Ex geographia*
11. *Ex physica*
12. *Ex linqua polonica*
13. *Ex ceremoniis*
14. *Ex cantu*
15. *Progressus generalis*
16. *Capacitas*
17. *Diligentia*
18. *Professores*

Noty jakie wówczas wpisywano były następujące:

- eminens* – wybitny, najznakomitszy, czyniący ogromne postępy w nauce
exemplaris – wzorowy, przykładowy
bonus – dobry, zdolny
sufficiens – dostateczny, wystarczający
mediocriter – średnio, miernie

W pierwszym semestrze pierwszego roku 1874-1875, alumn Nowowiejski nie był klasyfikowany, bowiem przez wszystkie rubryki wpisane jest wyrażenie *Aegrotus*, to znaczy chory – cierpiący.

W drugim semestrze w czerwcu 1875 r. noty jakie otrzymał Nowowiejski były następujące:

- Mores* – *boni*
Ex Scriptura Sacra – *bonus*
Ex cathehesi – *sufficiens*
Ex philosophia – *eminens*
Ex historia Sacra – *sufficiens*
Ex historia ecclesiastica – *bonus*
Ex historia universali – *bonus*
Ex linqua latina – *bonus*
Ex stylo – *eminens*
Ex physica – *bonus*
Ex ceremoniis – *mediocriter*
Ex cantu – *bonus*
Progressus generalis – *bonus*
Capacitas – *bona*

W pierwszym semestrze drugiego roku, podczas sesji egzaminacyjnej w dniach 3-19 lutego 1876 r. Nowowiejski otrzymał następujące noty:

<i>Mores</i>	– <i>boni</i>
<i>Ex Scriptura Sacra</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex cathehesi</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex philosophia</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex historia Sacra</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex historia ecclesiastica</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex historia universali</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex lingua latina</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex stylo</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex phisica</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex ceremoniis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex cantu</i>	– <i>mediocriter</i>
<i>Progressus generalis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Capacitas</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Diligentia</i>	– <i>sufficiens</i>

W letnim semestrze drugiego roku Nowowiejski otrzymał następujące oceny:

<i>Mores</i>	– <i>exemplaris</i>
<i>Ex scriptura sacra</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex cathehesi</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex philosophia</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex historia Sacra</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex historia ecclesiastica</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex historia universali</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex lingua latina</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex stylo</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex physica</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex ceremoniis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex cantu</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Progressus generalis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Capacitas</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Diligentia</i>	– <i>bona</i>

W pierwszym semestrze trzeciego roku studiów podczas sesji egzaminacyjnej, w dniach od 3 do 19 listopada 1877 r. noty Nowowiejskiego były następujące:

<i>Mores</i>	– <i>exemplaris</i>
<i>Ex Scriptura Sacra</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex exegesi</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex theologia dogmatica</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex theologia morali</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex theologia pastoralis</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex iure canonico</i>	– <i>sufficiens</i>

<i>Ex historia ecclesiastica</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex eloquentia</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex rubro</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex ceremoniis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex cantu</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Progressus generalis</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Capacitas</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Diligentia</i>	– <i>sufficiens</i>

W drugim semestrze trzeciego roku, podczas sesji w dniach 9-28 czerwca 1877 r. oceny Nowowiejskiego były następujące:

<i>Mores</i>	– <i>exemplaris</i>
<i>Ex Scriptura Sacra</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex exegesi</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex theologia dogmatica</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex theologia morali</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Ex theologia pastorali</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex jure canonico</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex eloquentia</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex historia ecclesiastica</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex rubro</i>	– <i>bonus</i>
<i>Ex ceremoniis</i>	– <i>eminens</i>
<i>Ex cantu</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Progressus generalis</i>	– <i>bonus</i>
<i>Capacitas</i>	– <i>sufficiens</i>
<i>Diligentia</i>	– <i>sufficiens</i>

Na czwartym roku został wyznaczony 19 lutego 1878 r. przez przełożonych na dziekana alumnów, zaś 19 czerwca tegoż roku wysłany został do Akademii Duchownej w Petersburgu.

Warto zauważyć, że postępy alumna Nowowiejskiego następowały stopniowo. Z każdym rokiem nabierał większej biegłości i polotu, jak wówczas mówiono. Zachowanie jego i obyczaje były zawsze wzorowe, co dawało przełożonym asumpt, że można w niego inwestować. Nadzieje się spełniły, bowiem przez wiele lat był profesorem uczelni, z której wyszedł i pasterzem płockiej diecezji.

SOMMARIO

L'autore presenta i voti dell'alunno Antoni Julian Nowowiejski ricevuti agli esami durante gli studi nel Seminario Maggiore di Plock negli anni 1874-1877.